

IDL - Avd. for hagebruksøkonomi.

Notat til forelesninger i

R E G N S K A P S L Æ R E

av

Harry Langvatn

Vollebekk 1970

Forord.

Under gjeldende studieordning har ikke hagebruksstudentene på linje A undervisning i regnskapslære på høgskolen. Studentenes forskolekunnskaper på dette område dreier seg i første rekke om praktisk posteringsarbeid, mens kjennskapet til regnskapsprinsipper synes å være gjennomgående svakt.

Disse forelesninger tar sikte på å skape bedre forståelse for en del av de sentrale spørsmål innen regnskapslæren. Studentene skulle dermed kunne få bedre grunnlag for vurdering av hagebruksregnskapets opplegg, føring, oppgjør og resultater. Med tanke på at disse problemer bl.a. har tilknytning til faget driftsøkonomi, er regnskapsavsnittet ment som supplement til kap. 0.1.11 i "Hagebruksøkonomi" del II.

Innhold.

	side
Forord	
Innledning	1
1.0 Prinsippene for dobbelt bokholderi	3
1.1 Bruk av kontoklassene i dagboken	4
1.2 Bruk av kontoklassene i årsoppgjøret	6
1.3 Sammenhengen mellom kontoklassene i dagbok og årsoppgjør	6
2.0 Spesielle regnskapsproblemer	8
2.1 Periodeavgrensinger	9
2.2 Avskrivninger	14
2.3 Verdsetting av varebeholdning	17
2.4 Produksjonsmiddelkostnadene	19
2.5 Spesielle problemer ved drifts- og produksjons- regnskap	21
3.0 Kontoplanen.	23

Innledning.

Regnskapet kan sies å ha to forskjellige oppgaver: Den ene er å vise hvordan forskjellige tiltak i en bestemt tidsperiode har virket. Den andre oppgave er at vi på grunnlag av det som regnskapet viser, søker å vurdere hvorledes forskjellige tiltak vil virke i en fremtidig tidsperiode. De virkninger det er tale om, er først og fremst av økonomisk natur.

En registrering gjennom regnskap kan gjøres på mange måter og mer eller mindre omstendelig. I praksis må vi imidlertid i alle tilfelle fylle de krav som offentlige myndigheter stiller. Hvor langt vi skal gå utover myndighetenes krav, blir et spørsmål om hvilke opplysninger vi ønsker at regnskapet skal gi og om mulighetene til å få disse opplysninger inn i regnskapet. Det er altså ingen regler i den driftsøkonomiske teori som forteller oss hvordan et regnskap skal legges opp.

Det er vanlig å skille mellom forretningsregnskap og driftsregnskap.

Et forretningsregnskap viser bedriftens økonomiske forbindelse med omverdenen slik den kommer til uttrykk med f.eks. innbetalinger og utbetalinger. Det er gitt regler for forretningsregnskapet både i handelslov og aksjelov. Dessuten gir skatteloven visse regler for hvordan et forretningsregnskap skal stilles opp. Forretningsregnskapet er ofte kalt finansregnskap eller skatteregnskap.

Forretningsregnskapet skal føres som dobbelt bokholderi og baseres på bilag. Alle transaksjoner skal registreres kronologisk i en dagbok (journal). Dessuten skal vi ha registrering av eiendeler og gjeld og forskjellige andre forhold. Disse registreringer danner så grunnlag for et regnskapsoppgjør, som vanligvis omfatter en tidsperiode på ett år. Hovedleddene i årsoppgjøret vil være:

1: Taps- og vinningskonto

som viser bedriftens utgifter, inntekter og over- eller underskudd.

2: Balansekonto (status)

som viser verdien av bedriftens eiendeler, gjeld og egenkapital.

Et driftsregnskap kan omfatte alle de registreringer som bedriften finner ønskelig for kontroll av produksjon og lønnsomhet. I sin mest omfattende form kan driftsregnskapet bli det vi i hagebruksøkonomien har kalt produksjonsregnskap, dvs. med oppsplitting for hver enkelt produksjonsgren.¹⁾

Når det gjelder føring og oppgjør for drifts- og produksjonsregnskap, står vi i prinsipp helt fritt. Vi kan bruke dobbelt bokføring, enkle noteringer eller til og med løsrevne, kalkylemessige oppstillinger.

Skillet mellom forretnings- og driftsregnskap er ikke skarpt. En rekke utgifts- og inntektsposter vil som regel være like i de to regnskaper. Der en vanligvis finner de største avvik gjelder poster som f.eks. lagerbeholdninger og avskrivninger. I forretningsregnskapet foregår gjerne vurderingen av slike poster etter de regler som myndighetene har fastsatt, mens vi i driftsregnskapet kan legge andre synspunkter til grunn. Ett slikt synspunkt kan være å få regnskapet best mulig skikket for økonomisk analyse.

Med hensyn til det rent bokføringstekniske, så er det vanlig å regne med to hovedformer av sammenheng (eller skille) mellom forretnings- og driftsregnskap:

1. Forretnings- og driftsregnskap føres i et felles kontosystem med en felles dagbok der vurdering av avskrivning, lagerbeholdninger m.v. blir gjort forskjellig for de to regnskapsformer under oppgjøret.

2. Forretnings- og driftsregnskapet føres atskilt. Driftsregnskapet bygger stort sett på data fra forretningsregnskapet.

1) Enkelte kaller dette for utvidet driftsregnskap, mens produksjons-(eller produkt-) regnskap da står for regnskap med en enkelt kultur.

1.0. Prinsippene for dobbelt bokholderi.

Det grunnleggende prinsipp for dobbelt bokholderi er at alle transaksjoner har to sider: Vi tar noe fra ett sted og legger til på et annet. Enhver slik transaksjon skal derfor registreres på to steder i regnskapet, men med motsatt "fortegn". La oss se på et eksempel: Hvis bedriften kjøper varer mot kontant betaling, vil varelageret øke samtidig som kassabeholdningen går ned med et beløp som svarer til verdien av varekjøpet. Hvis det selges varer, går varebeholdningen ned, mens kassabeholdningen øker. Om vi tenker oss at varene ble kjøpt på kreditt, ville det ikke virke på kassabeholdningen. Derimot ville vi få økt gjeld tilsvarende varenes verdi. Ved det tidspunkt vi betaler varene, vil vi igjen få to registreringer: Gjelden vil gå ned og kassabeholdningen vil gå ned.

Hver type av transaksjon vil få sin konto i regnskapet der vi skriver ned det som har skjedd, enten det gjelder "tilgang" eller "avgang". På denne måte kan vi til stadighet ha oversikt over de positive og negative poster på vedkommende konto. Forskjellen mellom sum positive og sum negative poster kalles saldo i regnskaps-terminologien.

De konti som nyttes i dagboken kan prinsipielt inndeles i finanskonti og taps- og vinningskonti. Ved årsoppgjøret samles alle finanskonti i en balansekonto (status), mens alle taps- og vinningskonti går inn i oppgjørets taps- og vinningskonto.

Finanskontoklassen omfatter de konti som angår bedriftens betalingsmidler. Finanskontiene kan deles i tre grupper:

- a. Konti til å registrere det som skjer med kontant- eller kassabeholdningen og med helt likvide beholdninger som bank- og girokonto.
- b) Konti til å registrere tilgodehavender som i fremtiden gir kontanter (debitorers konti).
- c) Konti til å registrere forpliktelses til fremtidig kontant betaling (kreditorers konti).

Taps- og vinningskontoklassen omfatter de konti som gjelder transaksjoner med forbruksvarer, kapitalgjenstander og tjenesteytelser. Også denne klasse kan deles i tre grupper:

- a. Konti til å registrere kjøp og salg av produksjonsmidler og produkter, f.eks. kunstgjødsel, maskiner, fast eiendom eller poteter.
- b. Konti til å registrere leie og utleie av varer, f.eks. husleie, renter og utleie av maskiner.
- c. Konti til å registrere leie og utleie av tjenester, f.eks. arbeid, transport og forsikring.

Under pkt. b og c vil vi som regel bare finne renter og lønn.

1.1. Bruk av kontoklassene i dagboken.

Alle transaksjoner som består av betalingsmidler på den ene side og varer og tjenester på den annen side blir registrert både i taps- og vinnings- og i finanskontoklassen i dagboken. Et varesalg mot kontant blir ført opp med kassa mottatt og "vare"-konto levert. Gjelder det et varekjøp på kreditt, blir det å føre opp på "vare"-konto mottatt og på kreditorkonto levert. Vi kan imidlertid også ha transaksjoner som bare angår konti innen én kontoklasse. Hvis f.eks. en debitor betaler sin gjeld, blir det å føre som levert på vedkommende debtors konto og som mottatt på kassakontoen. Begge disse konti hører som nevnt til i finansklassen. På samme måte vil en leveranse fra bedriften til privat bli å føre som bedriften levert og privat mottatt, dvs. på to konti i under taps- og vinningsklassen. Her er nemlig ingen pengetransaksjoner involvert.

Begrepene mottatt og levert vil være kjente konteringsbegreper fra landbrukets regnskapslære. Både i den generelle regnskapsteori og i praktisk bokføring i andre yrkesgrener nyttes uttrykkene debet (mottatt) og kredit (levert). Forøvrig er det også hagebruksbedrifter som nytter regnskapssystemer med debet- og kredit-terminologi.

I finanskontoklassen vil en transaksjon som øker betalingsmidlene bli å postere under debet (= mottatt). Debet vil i denne kontoklasse bety "inngått" eller "har tilgode". "Har tilgode" vil f.eks. gjelde postering under debitorskonto av en vare som bedriften leverer på kreditt. Fra bedriftens pengesynspunkt har en da selvsagt vedkommende beløp tilgode hos debitor. En transaksjon som medfører reduksjon av betalingsmidlene blir å postere under kredit (=levert) som her vil stå for "utgått" eller "skylder". "Skylder" kan f.eks. gjelde kreditors konto for et varekjøp som bedriften har foretatt på kreditt, og som en fra bedriftens pengesynspunkt selvsagt er skyldig.

I taps- og vinningskontoklassen vil debet bl.a. stå for "utgift" og kredit for "inntekt". Betydningene "har tilgode" (debet) og "skylder" (kredit) vil bli de samme som i finanskontoklassen. En vare som bedriften leverer på kreditt og som posteres under debet ("har til gode") i debitorskonto i finanskontoklassen, må komme under kredit ("skylder") i taps- og vinningskontoklassen. På samme måte må et varekjøp som bedriften foretar på kreditt posteres under kredit ("skylder") i kreditorskonto i finanskontoklassen og under debet ("har til gode") i taps- og vinningskontoklassen. Vi kan se dette slik at det som bedriften i følge finanskontoklassen "har tilgode" eller "skylder", henholdsvis for kreditt som bedriften har ydet og for kreditt den har fått, må ha sitt motstykke i de taps- og vinningskonti som vedkommende transaksjon gjelder.

1.2. Bruk av kontoklassene i årsoppgjøret.

Under årsoppgjøret stiller en som nevnt alle konti fra finanskontoklassen sammen i en balansekonto (eller status). I stedet for uttrykkene debet og kredit nyttes da gjerne "Aktiva" (for debet) og "Passiva" (for kredit).

Når det gjelder årsoppgjørets taps- og vinningskonto, så nyttes gjerne "Utgift" istedenfor debet og "Inntekt" istedenfor kredit.

1.3. Sammenhengen mellom kontoklassene i dagbok og årsoppgjør.

Et eksempel på hvordan disse to kontoklasser sammenarbeides, vil klargjøre de forhold som er diskutert ovenfor. (Vesentlig e. Fog & Rasmussen).

1. Det startes en blomsterforretning 1/1-70 med en kontant innbetaling på 100 000 kr.
2. Det kjøpes i løpet av året varer til en verdi av 75 000 kr. pr. kontant.

3. Det kjøpes i løpet av året varer til en verdi av 40 000 kr. på kreditt.
4. Det selges i løpet av året varer for 90 000 kr. pr. kontant
5. Det selges i løpet av året varer for 60 000 kr. på kreditt.
6. En ansatt ekspeditør har fått en kontant lønn i løpet av året på 10 000 kr.
7. Det betales i løpet av året en husleie for butikklokalet på i alt 4 000 kr.

a. Posteringer i dagboken:

Taps- og vinningskontoklassen

Debet

Kredit

Varekonto

(2) 75000	90000 (4)
(3) 40000	60000 (5)

Lønningskonto

(6) 10000

Husleiekonto

(7) 4000

Finanskontoklassen

Debet

Kredit

Kapitalkonto

100000 (1)

Kassakonto

(1) 100000 75000 (2)
(4) 90000 10000 (6)
4000 (7)

Kreditorkonto

40000 (3)

Debitorkonto

(5) 60000

Som det fremgår av dette gjelder 6 av de 7 transaksjoner både finanskonto- og taps- og vinningskontoklassen. Innbetalingen av kapital gjelder imidlertid bare finanskontoklassen. Eieren har disse 100 000 "tilgode" hos bedriften som følgelig "skylder" beløpet. Bedriften overfører så pengene til kassakontoen.

b. Posterings i årsoppgjøret:

Som vi ser gjengir taps- og vinningskontoklassen alle transaksjoner som bedriften har hatt med omverdenen, både når det gjelder kjøp og salg. Den inneholder dermed alt vi behøver for å sette opp taps- og vinningskonto for bedriften for den regnskapsperiode det gjelder (1 år). Om vi summerer de enkelte konti vil taps- og vinningskonto for 1970 se slik ut:

Taps- og vinningskonto for 1970:

	Utgiftene	Inntekter
Varekjøp	115 000 kr.	Varesalg 150 000 kr.
Lønninger	10 000 "	
Husleie	4 000 "	
Saldo =		
<u>overskudd</u>	<u>21 000 "</u>	
	150 000 kr.	150 000 kr.

Bedriften har altså gått med overskudd etttersom forskjellen mellom inntekter og utgifter (=saldo) må føres opp på debetsiden (utgiftssiden) for å gi balanse. Hvis driften hadde gått med underskudd, ville debetsiden (utgiftene) være større enn creditsiden (inntektene) slik saldoen måtte føres opp på creditsiden i taps- og vinningskonto. Beregning av saldo kalles i regnskapsterminologien for saldering.

Ut fra resultatet i årsoppgjørets taps- og vinningskonto, som altså bygger på den samme kontoklasse i dagboken, har vi fått greie på overskuddets størrelse. Men vi kan ikke slutte noe om hvordan overskuddet er plassert. For å finne ut av dette problem, må vi også ta finanskontoklassen inn i årsoppgjøret. Denne kontoklasse danner nemlig grunnlag for det andre ledd av årsoppgjøret, nemlig balansekonto (eller status). Balansekontoen viser oss som nevnt

verdien av bedriftens eiendeler, gjeld og egenkapital. Saldoen i balansekontoen, dvs. økning eller nedgang i egenkapital, skal være den samme som i taps- og vinningskonto.

Om vi samler finanskontoklassens konti i vårt eksempel, får vi:

Balansekonto pr. 31/12 - 1970:

<u>Aktiva</u>		<u>Passiva</u>	
Kassabeholdning	101 000 kr.	Kreditorer	40 000 kr.
Debitorer	60 000 "	Egenkap.1/1-69	100000
		+ Overskudd	21000
			121 000 "
	<u>161 000 kr.</u>		<u>161 000 kr.</u>

Er saldoen på debetsiden i taps- og vinningskonto (= overskudd) vil den tilsvarende saldo komme på kreditsiden (passiva) i balansekontoen. Slik det fremgår av eksemplet har overskuddet bare i helt ubetydelig grad ført til økt kassabeholdning. Størsteparten av overskuddet står som tilgodehavende hos debitorer, samtidig som bedriften har pådratt seg 40 000 kr. i gjeld.

Ved å se de to kontoklasser i sammenheng under oppgjøret får vi altså et uttrykk for a) hvorvidt bedriften har vært lønnsom og b) hvordan egen-kapitaler er plassert.

I tilknytning til denne prinsippdiskusjon kan det være grunn til å nevne hvilke konti som skattemyndighetene krever at et hagebruksregnskap skal omfatte (minimumskrav):

Finanskonti: Kassa, Personer

Taps_og_vinningskonti: Hagebruket, Lønningskonto, Bierverv, Skogbruket, Privat, Renter, Nettoformuen.

Etter innføring av merverdi- og investeringsavgift vil vi måtte ha en (dobbeltsidig) konto for hver av disse avgifter. Dessuten må vi ha to (enkle) hjelpekonti, en for investeringsavgiftsgrunnlag og en for avgiftspliktig inntekt.

2.0. Spesielle regnskapsproblemer.

I det eksemplet vi har gjennomgått for å vise prinsippene for dobbelt bokholderi har vi uten videre forutsatt at alle poster fra taps- og vinningskontoklassen skulle inn på årsoppgjørets taps- og vinningskonto i sin helhet. Eksemplet viste også at balansekontoen utelukkende bygde på finanskontoklassen. I mange tilfelle er det ikke fullt så klar sammenheng mellom dagbok og oppgjør av de to kontoklasser. Dette skyldes blant annet den måten regnskapet er ført på med hensyn til periodeavgrensninger. Problemer i tilknytning til periodeavgrensning ligger til grunn for to viktige regnskapsproblemer, nemlig avskrivning og verdsetting av varebeholdningen.

2.1. Periodeavgrensninger.

La oss se på et eksempel hvordan posteringsmåten av f.eks. et maskinkjøp til 2 000 kr. virker på sammenhengen mellom dagbokens og årsoppgjørets taps- og vinningskonto og balansekonto:

1. Maskinkjøpet kan i sin helhet utøiftsføres på det år innkjøpet finner sted, f.eks. på en konto for "redskaper" i dagbokens taps- og vinningskonto. I så fall vil hele beløpet gå inn i årsoppgjørets taps- og vinningskonto. Oppstilling av balansekonto vil i dette tilfelle bare bli berørt av kjøpets virkning på finanskontoklassen, f.eks. ved 2 000 kr. i redusert kassabeholdning.

2. Utgiftene til maskinkjøpet kan fordeles over det antall år vi mener at maskinen vil være i bruk, f.eks. 4 år. Velger vi denne fremgangsmåte, blir det bare 1/4 som skal overføres fra dagbokens taps- og vinningskonto til årsoppgjørets taps- og vinningskonto (avskrivninger), mens 3/4 skal føres opp (aktiveres) i balansekontoen. Verdien av denne "varebeholdning" blir altså en justering av den reduserte kassabeholdning som fulgte maskinkjøpet.

Hvis vi nyttet fremgangsmåte 1 i vårt tidligere eksempel ville årsoppgjøret se slik ut:

Taps- og vinningskonto:

	Utgifter		Inntekter
Varekjøp	115 000	Varesalg	150 000
Lønninger	10 000		
Husleie	4 000		
<u>Redskaper</u>	2 000		
<u>Saldo=overskudd</u>	<u>10 000</u>		
	150 000		150 000

Balansekonto:

Kassabeholdning	99 000	Kreditorer	40 000
Debitorer	60 000	Egenkapital 1/1	100 000
		Overskudd	19 000
		Egenkap. 31/12	119 000
	<hr/>		<hr/>
	159 000		159 000

Ved å bruke fremgangsmåte 2 ville vi få dette årsoppjøret:

Taps og vinningskonto:

	Utgifter		Inntekter
Varekjøp	115 000	Varesalg	150 000
Lønninger	10 000		
Husleie	4 000		
<u>Redskaper</u>	500		
Saldo=overskudd	20 500		
	<hr/>		<hr/>
	150 000		150 000

Balansekonto:

	Aktiva		Passiva
Kassabeholdning	99 000	Kreditorer	40 000
Debitorer	60 000	Egenkapital 1/1	100 000
<u>Redskaper</u>	1 500	Overskudd	20 500
		Egenkap. 31/12	120 500
	<hr/>		<hr/>
	160 500		160 500

Ved posteringsmåte 2 blir selvsagt det regnskapsmessige overskudd for vedkommende år og egenkapitalen 1 500 kr. større enn ved posteringsmåte 1. Til gjengjeld vil hvert av de 3 følgende år vise et overskudd som er 500 kr. lavere enn det ville vært om posteringsmåte 1 ble nyttet. Selv om det således blir samme overskudd for 4-årsperioden under ett uansett hvilken fremgangsmåte vi nytter, så er det fra skattemessig synspunkt (både eget og myndighetenes) ikke likegyldig med posteringsmåten. Dette er

nærmere diskutert i hagebruksøkonomien.

I andre tilfelle er det enda klarere at en ut- eller innbetaling som vi har hatt i regnskapsåret egentlig gjelder andre regnskapsperioder. Vi kan f.eks. tenke på utbetaling til produksjonsmidler som vi enda ikke har mottatt eller på forskudds-innbetaling for varer som bedriften ikke har levert ved tidspunktet for oppgjør. For å gi et korrekt bilde av årets resultat må regnskapet korrigeres for slike poster.

Utbetalinger som egentlig gjelder en fremtidig regnskapsperiode kan vi korrigere for ved å anse dem som tilgodehavender ved årets oppgjør. På tilsvarende måte vil forskutterte innbetalinger måtte betraktes som gjeld. Dette betyr at vi ikke kan føre saldi fra dagbokens taps- og vinningskonti over til oppgjørets taps- og vinningskonto i sin helhet. De poster som gjelder fremtidige regnskapsperioder må tas ut og overføres balansekonto slik som nevnt i eksemplet med et maskinkjøp som skulle fordeles over 4 år (posteringsmåte 2).

La oss som eksempel på slike overføringer mellom regnskapsperioder tenke oss at vi fortsetter vårt eksempel (uten maskinkjøp) med blomsterforretningen og lager et oppgjør 31/3-1971, dvs. etter 3 måneder i det andre driftsåret. Vi tenker oss at følgende transaksjoner har foregått i denne periode: (Vesentlige e. For & Rasmussen.)

1. Det er kjøpt varer for et beløp på 50 000 kr. kontant, hvorav 10 000 kr. gjelder potteplanter.
2. Det er solgt varer mot kontant for 60 000 kr.
3. Det er betalt forsikringspremie for hele 1971 med 400 kr.
4. Samtlige debitorer har betalt deres gjeld (60 000 kr.)
5. Lønninger er betalt med 2 500 kr. for 3 måneder.
6. Husleie er betalt med 1 000 kr. for 3 måneder.
7. Det er leid ut et lagerrom med en årlig leie på 1 200 kr. pr. år. Leien er forskuddsbetalt for hele 1971.

Ved oppgjøret 31/3 viser det seg at det bare er solgt potteplanter for 4 000 kr.

Dagboken for perioden vil få følgende innhold:

Taps- og vinningskontoklassen		Finanskontoklassen	
Debet	Kredit	Debet	Kredit
<u>Varekonto</u>		<u>Kapitalkonto</u>	
(1) 50 000	60 000 (2)		Saldo 1/1-71
(8) <u>Overf. bal.</u>	6 000		121 000
Overf. t&v. 16 000		Overf. bal. 121 000	
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
66 000	66 000	121 000	121 000
<u>Lønningskonto</u>		<u>Kassakonto</u>	
(5) 2 500		Saldo 1/1-70	
Overf. t & v.	2 500	101 000	50 000 (1)
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
2 500	2 500	(2) 60 000	400 (3)
		(4) 60 000	2 500 (5)
		(7) 1 200	1 000 (6)
		Overf. bal.	168 300
		<hr/>	<hr/>
		222 200	222 200
<u>Forsikringskonto</u>		<u>Debitorkonto</u>	
(3) 400		Saldo 1/1-71	
(10) <u>overf. bal.</u>	300	60 000	60 000 (4)
Overf. t & v.	100	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	60 000	60 000
400	400		
<u>Husleieutgifter</u>		<u>Kreditorkonto</u>	
(6) 1 000			Saldo 1/1-71
Overf. t & v.	1 000		40 000
<hr/>	<hr/>		<hr/>
1 000	1 000	Overf. bal 40 000	
		1 200 (7)	40 000
		<hr/>	<hr/>
		40 000	40 000
<u>Husleieinntekter</u>			
(11) <u>Overf. bal.</u> 900			
Overf. t & v. 300			
<hr/>	<hr/>		
1 200	1 200		

Som det fremgår av taps- og vinningskontoklasser, er det korrigeret for restbeholdningen av potteplanter (tilgodehavende), for mye innbetalt husleie (gjeld) og for mye utbetalt forsikring (tilgodehavende). Korreksjonen for potteplantesalg kunne også ha vært postert med

+ 6.000 for innkjøp istedenfor som + 6.000 på salg. Vi merker oss ellers at en positiv saldo = overskudd kommer på debetsiden ved avslutning av overskuddskonti, mens det omvendte er tilfelle for en konto som viser underskudd, f.eks. lønningskonto.

Ved oppgjøret for perioden 1/1-71 - 31/3-71 kan vi nå sette opp følgende Taps- og vinningskonto:

-----Utgifter-----		-----Inntekter-----	
		Varekonto	16 000
Lønninger	2 500	Husleieinnt.	300
Husleieutg.	1 000		
Forsikring	100		
Saldo = oversk.	12 700		
	16 300		16 300

Balanse pr. 31/3-71:

Aktiva		Passiva	
Kassabeh.	168 300	Kreditorer	40 000
(8) Varebeh.	6 000	(11) Mott.	
(10) Forskudds-		husleieforsk.	900
bet.		Kapitalkonto:	
forsikring	300	Saldo 1/1	121 000
		O.sk. 1/1-	
		31/3	12 700
	174 600		133 700
			174 600

Dette oppgjør skulle nå vise det reelle overskudd for perioden og hvordan dette er plassert. Hvis vi hadde unnlatt å korrigere for transaksjoner som ikke har med den aktuelle regnskapsperiode å gjøre, ville vi ha 10 000 kr. i overskudd på varekontoen, 1 200 kr. i overskudd på husleieinntekt og 400 kr. i underskudd på forsikring. Sammen med 2 500 kr. i underskudd på lønningskontoen, ville vi da få et "tilsynelatende" overskudd på $10\ 000 + 1\ 200 + 2\ 500 + 1\ 000 + 400 = 7\ 300$ kr.

Både taps- og vinningskonto og balansekontoen kan ordnes slik at de gir bedre oversikt over bedriftens økonomi enn de oppstillinger som er vist ovenfor. Når det gjelder taps- og vinningskonto ligger det f.eks. nær å gruppere både utgifts- og inntektspostene i:

1. De som opptrer regelmessig, eventuelt med undergrupper for poster som ikke gjelder bedriftens hovedformål.
2. De som opptrer uregelmessig.

I balanseoppstillingen kan det være aktuelt med en gruppering av postene etter deres likviditetsgrad, dvs. hvor raskt de kan omsettes i kontanter. Under aktiva kan vi f.eks. skille mellom omsetningsformue (kassabeholdning, giro- og folicinnskudd, debitorer, ferdigvarer) og anleggsformue (jord, bygninger, maskiner, langsiktige utlån el. verdipapirer). På passivasiden vil vi kunne ha inndelingen kortsiktige lån, langsiktige lån og egenkapital.

2.2. Avskrivninger.

Vi har ovenfor vært inne på problemet med å fordele utgiftene til maskinkjøp over flere regnskapsperioder (år), f.eks. over antatt brukstid. Dette problem er i bokføringsterminologien kalt avskrivningsproblemet.

Avskrivningen påvirker både bedriftens finansielle forhold og driftsresultatet. Slik vi har vist på side 12 fører avskrivningene til en reduksjon av bedriftens overskudd svarende til avskrivningsbeløpet for perioden. Forutsatt at taps- og vinningskonto ikke viser underskudd etter fradrag av avskrivningsbeløpet, vil dette opptre i balansekontoens egenkapital (=aktiva + gjeld).

La oss som eksempel tenke oss at regnskapet gjelder "en bedrift" for jorddampingsutstyr som 5 gartnere kjøper i fellesskap for 10 000 kr. kontant.¹⁾ Gartnerne vil avskrive utstyret på 10 år. De årlige

1) Eksemplet er bl.a. valt med tanke på at det skal vise inntekter som motstykke til avskrivningskostnader. For et varig produksjonsmiddel som settes inn i et gartneri, er det ikke alltid så lett å finne ut hvilke inntekter som gjelder vedkommende produksjonsmiddel.

avskrivningsbeløp + utgifter til drift og vedlikehold skal fordeles mellom eierne i henhold til bruken. Hvis drift og vedlikehold antas å kost 3 500 kr. pr. år, skulle vi altså måtte ha en inntekt i jorddampingsregnskapet på 3 500 kr. + 1 000 kr. = 4 500 kr. pr. år for å få balanse.

Balansekonto like etter at jorddampingsutstyret er kjøpt:

Aktiva		Passiva	
Jorddampingsutstyr	10 000	Innskudd	10 000

Etter ett års drift vil vi få følgende regnskap:

Taps-og vinningskonto for 1 år:

	Utgifter		Inntekter
Drift og vedl.h.	3 500	Innt. av bruk	4 500
Avskrivning	1 000		
Overskudd	0		
	<hr/> 4 500		<hr/> 4 500

Balansekonto ved utgangen av 1 år:

Aktiva		Passiva	
Kassabeholdning(innt.+ utg.)	1 000		
		Innskudd	10 000
Jorddampn.utstyr	10000+ 1000 avskr. 9 000		
	<hr/> 10 000		<hr/> 10 000

Hvis inntektene også i de følgende år akkurat dekker driftsutgifter + avskrivning, så vil balansekontoen ved utgangen av de 10.år, hvor utstyret forutsettes helt avskrevet og utslitt, få følgende innhold:

Balansekonto ved utgangen av 10 år:

Aktiva		Passiva	
Kassabeholdning	10 000	Innskudd	10 000
Jorddamp.utst.	0		
	<hr/> 10 000		<hr/> 10 000

Avskrivningene er som det fremgår av eksemplet kommet til uttrykk i økt kassabeholdning. Jorddampingsutstyrets nominelle verdi (anleggskapital) er således overført til omsetningskapital (kassabeholdning) gjennom avskrivningsprosessen. Dersom det ikke har foregått prisstigning på jorddampingsutstyr i perioden vil vår "bedrift" være i samme finansielle stand ved avslutningen som ved begynnelsen av perioden. Har det derimot i mellomtiden vært prisstigning på jorddampingsutstyr, skjønner vi at det måtte ha vært satt av større beløp til avskrivninger (p.g.a. gjenanskaffingsverdi) for at kassabeholdningen ved utgangen av 10.år skulle være likeverdig med "Jorddampingsutstyr for 10 000 kr." ved starten.

Hvis vi ikke får inn tilstrekkelig inntekt til å dekke avskrivninger og driftsutgifter, dvs. at regnskapet viser underskudd, så vil egenkapitalen gå ned. La oss forutsette at vi første året fikk inn 4 300 kr. i stedet for 4 500. Da ville kassabeholdningen ved årets utgang ikke være 1 000 kr., men 800 kr. og årsregnskapet ville se slik ut:

Taps og vinningskonto for 1 år:

Utgifter		Inntekter	
Drift og vedlikehold	3 500	Inntekter av bruk	4 300
Avskrivning	1 000	Underskudd	200
	4 500		4 500

Balansekonto ved utgangen av 1.år:

Aktiva		Passiva	
Kassabeholdning	800	Innskudd	10 000
Jordd.utstyr 10000+ 1000	9 000	+ Underskudd	200
	9 800		9 800

Underskuddet har som vi ser gjort at det ikke er oppsamlet 1/10 av anskaffingsverdien i kassa, og deltakernes innskudd har dermed ikke lenger full verdi.

Det bør tilføyes at avskrivningen ikke alltid behøver å føre til at anleggskapitalen blir overført til omsetningskapital i form av kassabeholdning. Avskrivningsbeløpet kan godt være plassert i tilgodehavender hos debitor, i nedbetalt gjeld eller kanskje i varelager. Hovedsaken er altså at anleggskapitalen frigis gjennom avskrivningsprosessen.

En del praktiske forhold ved avskrivningene har vi allerede diskutert i hagebruksøkonomien, og bl. a. nevnt forskjellen mellom forretningsregnskap og skatteregnskap på dette område. Vi skal under regnskapslæren bare minne om at skattemyndighetene krever anskaffingsverdien lagt til grunn for avskrivning og dermed også for verdsettning og aktivering ved regnskapsoppgjøret.

Det er dessuten visse andre regler for skattemessig avskrivning som bør nevnes i denne forbindelse:

- a) Kjøp av varige produksjonsmidler til en verdi av under 500 kr. tillates ført som utgift det året kjøpet finner sted.
- b) Maskiner og redskaper med anskaffingsverdier mellom 500 og 2000 kr. kan aktiveres og avskrives under ett. Maskiner og redskaper som koster over 2000 kr. må derimot avskrives enkeltvis.
- c) Med unntak av person - vare - og lastebiler blir det godkjent en tilleggsavskrivning på inntil 50% av ordinær avskrivning, men samtidig ikke over 2% pr. år av produksjonsmidlets anskaffingsverdi. Tilleggsavskrivning kan nyttes i anskaffingsåret og i de 4 følgende år, dvs. i 5 år.

Er det gitt offentlige bidrag til ervervelse av et produksjonsmiddel, kan en bare forlange tilleggsavskrivning i den utstrekning den tilsammen for de 5 år overstiger bidraget.

- d) I visse tilfelle kan en sette av skattefrie fonds som kan få virkning på avskrivningene for de produksjonsmidler som en senere skaffer seg. En kan kreve inntil 20% av den skattbare inntekt ved kommune-skattligningen avsatt til investeringsfond, med minst 4000 kr. for et enkelt år. (Beløpet må settes på sperrekonto i Norges Bank i minst 4 år). Når fondsmidlene senere brukes til investeringer, foretas det

vanlig avskrivning + en ekstra avskrivning (nedskrivning) på 85% av de fondsmidler som er nyttet. (Samtidig med at vi nytter denne nedskrivning må vi føre tilsvarende beløp som inntekt i selvangivelsen. Vi har her "betinget skattefritak": Vi slipper ikke skatt av de 85% av fondsmidlene, idet vi får tilsvarende lavere avskrivningsbeløp og dermed høyere inntekter i løpet av produksjonsmidlets levetid. Skatten blir imidlertid forskjøvet i tid samtidig som denne forskyvning kan virke på progresjonen)

I driftsregnskapet står vi helt fritt med hvordan vi vil ordne avskrivningene. Når det gjelder avskrivningsgrunnlaget, er det mye som taler for å nytte gjenanskaffingsverdien. I perioder med prisstigning vil vi da få mindre regnskapsmessig overskudd, men samtidig større reserver til det er aktuelt med utskifting av vedkommende varige produksjonsmiddel.

2.3. Verdsetting av varebeholdning.

I et tidligere eksempel hadde vi problemet med udisponert varelager (potteplanter) ved årsoppgjøret. Vi førte der opp restbeholdningen til den pris vi hadde betalt ved innkjøp. Vi skal nå se litt nærmere på dette. Samtidig bør vi være klar over at varer inntatt for salg bare er en del av det vi vanligvis forstår med varebeholdning. Den kan også omfatte ubrukte produksjonsmidler og dessuten halvfabrikate og ferdigvarer som er produsert i egen bedrift.

Dette verdsettelsesproblem har to sider: For det første gjelder det å bestemme hvilke varemengder det gjelder og dernest hvilke priser vi skal nytte.

I forbindelse med landbruksregnskap er det gjerne forholdsvis enkelt å finne ut hvor store beholdningene er. Vi kan enten foreta en direkte opptelling eller vi kan gå ut fra inngående beholdning + innkjøp i perioden ÷ forbruk og regne oss frem til beholdningsstørrelsen ¹⁾.

For prissetting av beholdninger kan vi enten nytte anskaffingsprisen eller det som gjerne kalles "den laveste verdi".

Anskaffingsprisen er det selvsagt bare aktuelt å nytte for produksjonsmidler, inklusive halvfabrikata og varer som er tatt inn for videresalg. La oss vende tilbake til eksemplet med potteplanter (side 11) der vi vil anta at de 10 000 kr. (anskaffingspris) gjalt 2 000 stk. à 5 kr., og at salget på 4 000 kr. gjalt 500 stk. à 8 kr. Vår varekonto for året kan vi nå gi denne form:

Debet		Kredit	
Inngående beholdning	0	Solgt 500 stk. à 8 kr.	4 000
Innkjøp 2000 stk. à kr. 5	10 000	Sluttbeholdn. 1500 stk. à 5 kr.	7 500
Fortjeneste	1 500		
	11 500		11 500

Når vi prissetter sluttbeholdningen etter anskaffingsverdien blir altså fortjenesten 1 500 kr. for dette regnskapsår.

Det neste år vil varekontoen få en inngående beholdning på 1 500 stk. à 5 kr., og hvis vi får solgt denne rest til samme pris (8 kr./stk) blir den regnskapsmessige fortjeneste på potteplante-partiet $8 \text{ kr.} \times 1 500 = 12 000 \div 7 500 = 4 500 \text{ kr.}$

For de to år tilsammen blir det følgelig $1500 + 4500 = 6000 \text{ kr.}$ i fortjeneste. Vi kan også nytte det prinsipp som er kalt "laveste verdi" på de varegrupper som er nevnt foran. La oss for å fortsette med potteplanteeksemplet tenke oss at vi ved tidspunktet for 1.års oppgjør kan kjøpe potteplanter til 4 kr. pr. stk. Vi velger

1) Se senere om fastlegging av materialforbruk.

da den pris som er lavest av anskaffings- og markedsverdi. Under samme forutsetninger forøvrig som i eksemplet ovenfor ville vi da for "første" år få:

<u>Debet</u>		<u>Kredit</u>	
Inngående beholdning	0	Solgt 500 stk. a 8/-	4 000
Innkjøp 2000 stk. á 5/-	10 000	Sluttbeholdn. 1500 stk.	
Fortjeneste	0	á 4/-	6 000
	10 000		10 000

For det etterfølgende år ville verdien av inngående beholdning være 6 000 kr. Fikk vi solgt alle 1 500 potter til 8 kr. pr. stk., ville fortjenesten dette år bli 8 kr. x 1 500 = 12 000 - 6 000 = 6 000 kr. For de to årene under ett blir altså fortjenesten den samme uansett hvilket prinsipp vi nytter. Hvis problemet gjalt beholdning av produksjonsmidler, ville vi få samme virkning av vedsettingsmåten. Virkningene gir seg imidlertid gjerne utslag i resultatet for bedriften som helhet og ikke på enkelte "varekonti" (únntak for produksjonsregnskaper).

Å bruke den laveste verdi av anskaffings- og markedspris tilsvarer prisippet om "forsiktige forretningsførsel": Vi er forsiktige med å regne fortjenester som ikke er realisert. Dette prinsipp er akseptert av skattemyndighetene.

Når det gjelder beholdning av halvfabrikata eller ferdigvarer av egen produksjon, har vi selvsagt ingen anskaffingspris i egentlig forstand å bygge på. Det kunne da synes rimelig å nytte produksjonskostnadene som grunnlag for prissettingen. Vi bør imidlertid være klar over at hovedprinsippet fra økonomisk synspunkt er at varene har verdi fordi de kan selges, og ikke fordi det har kostet å produsere dem. Vi bør følgelig søke å danne oss en mening om mulig salgsverdi. Det kan da igjen være aktuelt med en forholdsvis lav verdi. Enkelte går svært langt i retning av lave priser på beholdning av varer under produksjon og av ferdigvarer ("skjulte reserver"). Dette vil som vi har sett kunne få konsekvenser for etterfølgende års regnskapsresultat. En svært lav verdi på inngående beholdning i et regnskap virker til relativt stort overskudd.

2.4 Produksjonsmiddelkostnadene.

Problemet med å fastlegge hvilke kostnader som skal belastes regnskapet i en viss periode har tilknytning til to av de problemer vi allerede har diskutert, nemlig periodeavgrensing og verdsetting (av beholdninger).

En produksjonsmiddelkonto vil vanligvis ha følgende posteringer:

Debet	Kredit
1. Inngående beholdning	3. Forbruk
2. Innkjøp i perioden	4. Utgående beholdning

Kostnadene for et produksjonsmiddel i regnskapsperioden kan beregnes på to måter:

1. Ved verdsetting av forbruket (direkte måte)
2. Ved verdsetting av beholdningene (indirekte måte)

Ved den direkte fremgangsmåte gjelder det å finne ut hvilke mengder som er brukt i perioden og hva de er verdt m.h.t. pris (Jfr. pkt. 2.3.) Vi får da verdien av sluttbeholdningen som en rest:

Inngående beholdning
+ Innkjøp
+ <u>Forbruk</u>
Sluttbeholdning.

Ved den indirekte fremgangsmåte beregnes verdien av de produksjonsmidler som er på lager ved periodens slutt, slik at verdien av forbruket kommer frem som en rest:

Inngående beholdning
+ Innkjøp
+ <u>Sluttbeholdning</u>
Forbruk

Den indirekte fremgangsmåte er den mest vanlig i forretningsregnskap, der vi er bundet av visse regler for verdsetting av beholdningen. Som regel vil vi finne at beholdningene er verdsatt forholdsvis lavt (jfr. prinsippet om "forsiktig forretningsførsel"). Med lave beholdningsverdier blir kostnadene til produksjonsmidler i perioden forholdsvis store.

I driftsregnskapet blir ofte den direkte fremgangsmåte brukt. Vi bygger da på lister over forbruk av produksjonsmidler, eventuelt oppdelt på produksjonsgrener. Denne måte gir bedre grunnlag for et detaljert kostnadsregnskap enn den indirekte måte, men er samtidig mer krevende regnskapsteknisk sett. Det er forøvrig ikke noe i veien for at en bedrift kan nytte begge prinsipper, og da den indirekte fremgangsmåte i forretningsregnskapet og den direkte fremgangsmåte i driftsregnskapet.

Ved bruk av den direkte fremgangsmåte vil vi i de fleste tilfelle verdsette de forbrukte mengder etter anskaffingsprinsippet. Denne pris kan gjelde hvert enkelt parti av vedkommende produksjonsmiddel eller en gjennomsnittspris f.eks. for året. For å unngå ulempen med at prisene på det tidspunkt produksjonsmidlene brukes kan være helt anderledes enn da de ble innkjøpt, er det enkelte som nytter gjenanskaffingsprisen. Andre nytter en såkalt standardpris som holdes konstant over et lengere tidsrom, Standardprisen kan enten baseres på anskaffings- eller gjenanskaffingspri. Problemet med varierende produksjonsmiddelpriser er ikke særlig stort i landbruket der det som behøves i løpet av året av gjødsel, plantevern, midler, potter, torv m.v. gjerne kjøpes inn under ett.

2.5. Spesielle problemer ved drifts- (og produksjons-) regnskap.

I foranstående diskusjon har vi særlig hatt de prinsipper og krav som gjelder for forretningsregnskapet i tankene. Vi har blant annet nevnt hvilken kontoplan som skattemyndighetene stiller krav om. Det er ikke noe i veien for at vi ved å nytte litt andre vurderinger ved oppgjøret, f.eks. av avskrivningene kan komme frem til et slags driftsregnskap på grunnlag av det ordinære forretningsregnskap. Denne fremgangsmåte er ofte nyttet i praksis. Vi bør imidlertid være klar over at et slikt driftsregnskap gir oss en svært ufullstendig oversikt over hva som har foregått i bedriften.

For å få tilstrekkelig detaljerte regnskapsopplysninger til bruk i analyser, driftsplanlegging eller selvkostkalkyler, kan vi gå frem på to måter:

Den ene måte er å lage en sterkt oppdelt kontoplan der vi istedenfor kontoen "Hagebruket" kan ha veksthus, Fruktthage og Friland, eventuelt oppdeling i enkelt kulturer under hver av disse områder.

(En slik kontoplan vil lett gi store og uhandterlige bøker hvis regnskapssystemet har faste konti, "Rubrikksystem". Med et gjennomskriftssystem er ikke bokformatet noe problem.) Den andre måte er å føre regnskapet etter en forholdsvis enkel kontoplan, f.eks. etter skattemyndighetenes krav ("total" regnskap), og så gjøre utdrag av de poster som gjelder f.eks. frilandsgrønnsaker, eventuelt for hvert enkelt grønnsakslag. Det er denne fremgangsmåte som synes å være mest nyttet for drifts- og produksjonsregnskaper i hagebruket.,

Enten driftsregnskapet bygger på den ene eller den andre fremgangsmåte vil vi få visse fordelingsproblemer. Enkelte kostnader er nemlig av den indirekte type (jfr. pkt. 5.5 c) slik at de må fordeles mellom forskjellige produksjonsgrener og produkter, (kostnadsbærere). Fordelingsproblemet blir selvsagt større jo mer detaljert vi vil ha regnskapet. Det er videre slik at prinsippene for kostnadsfordeling er de samme enten vi gjør utdrag av et "total" regnskap med enkelt kontoinndeling eller vi nytter dagbok og oppgjør med full kontooppdeling. I praksis blir det imidlertid den forskjell at visse poster kan fordeles direkte under føring og oppgjør når vi har full kontooppdeling, mens fordelingen må foregå etterpå når vi nytter utdrag. Dette kan da medføre en del ekstra arbeid.

De alminnelige prinsipper for fordeling av kostnader er diskutert under "selvkostkalkyler" ¹⁾ og vi skal derfor ikke gå nærmere inn på spørsmålet i denne forbindelse. Det bør imidlertid understrekes at kostnadsfordelingen kan gjøres mer eller mindre omstendelig på de kostnadsbærere det gjelder. Det ene ytterpunkt er å søke samtlige kostnader fordelt slik som skissert under selvkostkalkyler. Det andre ytterpunkt er å begrense fordelingen til de kostnader som i følge fordelingsnøkkelen viser proporsjonalitet med produktmengden. En slik proporsjonalitet kan vi regne med for de variable kostnader, men ikke for de faste. Hvis vi nøyer oss med å fordele de variable kostnader, kommer vi til en regnskapsform som har fått betydelig aktualitet i de senere år, nemlig bidragsregnskapet.

1) Fordelingsproblemerne er delvis også berørt under avsnittet "Modell eller kalkulasjonsanalyse", Hagebruksøkonomien, Del II.

Innen hagebruket kan vi tenke oss bidragsregnskapet i en rekke former. Vi kan legge opp regnskapet med sikte på å vise dekningsbidraget for kostnadssteder som f.eks. veksthus, frukt-hage og friland og vi kan legge det opp som et fullstendig produksjonsregnskap med konti for alle enkeltproduksjoner. Hovedsaken ved bidragsregnskapet er at de faste kostnader holdes for seg, enten utenfor regnskapet eller på en samlekonto uten fordeling. Saldo på en slik konto kan senere føres direkte over til taps- og vinningskonto for bedriften som helhet. En svakhet ved bidragsregnskapet er vanskene med å skille faste og variable kostnader. Som kjent vil skillet delvis være avhengig av hvilket tidsrom vi betrakter. Dette kan medføre spesielle vansker for det vi har kalt sprangvis varierende kostnader.

På bakgrunn av at driftsplanleggingen ser ut til å bli basert på dekningsbidraget i stadig sterkere grad, har bidragsregnskapet den fordel at vi lettere kommer frem til aktuelle planleggingsdata enn med det vanlige driftsregnskap. Vi må imidlertid ikke glemme at også de faste kostnader hører med når det gjelder langsiktig planlegging. Det samme gjelder for selvkostkalkyler.

3.0. Kontoplanen.

Kravet til bokføringen bør være at den skal gi oss de opplysninger som kreves på så enkel måte som mulig. For å oppnå dette må vi ha en skikkelig kontoplan.

Kontoplanen omfatter for det første en kontoramme som angir omfanget av bokføringen. Innen denne ramme blir det så foretatt en inndeling i kontoklasser, hvorav hver klasse kan ha flere kontogrupper som igjen kan ha flere konti. Vi har under diskusjonen av prinsippene for bokføring nyttet to kontoklasser, nemlig finanskonti og taps- og vinningskonti. De kontoplaner vi skal nytte i praktisk bokføring må ha en langt sterkere klasseinndeling. Alle klassene kan likevel ordnes i det prinsippssystem vi tidligere har diskutert.

De fleste moderne kontoplaner nytter tall som kjennetegn på de forskjellige konti og er gjerne bygd på desimalsystemet. I dette system betegnes første siffer kontoklassen, annen siffer kontogruppen og 3. siffer de enkelte konti. Vi kan også ha 4. siffer som da representerer underkonti. I en kontoplan kan f.eks. klasse 4 betegne utgifter. Kontogruppe 40 kan da gjelde utgifter

til produksjonsmidler og konto 400 f.eks. utgifter til brensel, 401 utgifter til gjødsel osv. Vil vi spalte opp gjødselutgiftene i underkonti kan 4010 f.eks. gjelde kvelstoffgjødsel, 4011 fosfat, osv.

Det finns ingen standard kontoplan for hagebruksregnskaper. Vi skal imidlertid gjengi norsk generalkontoplan (NS nr. 439) særlig utformet for "industri, håndverk og beslektede virksomheter". Standarden inneholder en klasseinndeling med undergrupper av konti. Klasseinndelingen er følgende:

0. Hvilende konti	5. Konti for kostnadssteder
1. Finanskonti	6. Konti for kostnadsbærere (tilvirkn.)
2. Beholdningers konti	7. Konti for kostnadsbærere (selvkost)
3. Konti for utgiftsarter	8. Inntektskonti
4. Konti for kostnadsarter	9. Resultatanalyse- og avslutningskonti.

Klassene fra 0 til 3 og klasse 8 hører til forretningsregnskapet, klassene 4 til 7 er spesielle for driftsregnskapet, mens klasse 9 er felles for forretnings- og driftsregnskap.

I kontoklasse 2 "Beholdninger" finnes f.eks. kontogrupper for materiell, for varer under produksjon, for ferdigvarer, m.v. og dessuten periodeavgrensningsskonti.